

असमान अन्नव्यवस्था

संयुक्त राष्ट्रांच्या अन्नव्यवस्थेवरील अहवालानुसार, आजच्या अन्नप्रणालीला सत्तेतील असमतोल आणि विषमतेचा मोठा त्रास होतो आणि बहुतेक स्त्रियांसाठी ही प्रणाली काम करत नाहीत.

- हवामान बदल, कोविड-१९, भेदभाव, कमी जमीन हक्क, स्थलांतर इत्यादी घटकांमुळे स्त्रियांवर बेसुमार परिणाम होतो.
- हा अहवाल सप्टेंबर २०२१ मध्ये अन्न प्रणाली शिखर परिषदेपूर्वी आला आहे.

मुख्य मुद्दे

- अन्न प्रणाली:
 - अन्न प्रणाली हे उत्पादन, प्रक्रिया, हाताळणी, तयारी, साठवण, वितरण, विपणन, प्रवेश, खरेदी, उपभोग, अन्न हानी आणि कचरा, तसेच सामाजिक, आर्थिक आणि पर्यावरणीय परिणामांसह या क्रियाकलापांचे उत्पादन समाविष्ट असलेल्या क्रियाकलापांचे एक गुंतागुंतीचे जाळे आहे.
- अहवालातील निष्कर्ष:
 - हवामान बदल:
 - हवामान बदल आणि जमिनीच्या अधोगतीमुळे महिला शेतकरी अप्रमाणितपणे जास्त प्रभावित होतात.
 - कृषी उत्पादकता, पशुधनाच्या समस्या आणि पाण्याची उपलब्धता यावर हवामान बदलाचा परिणाम लक्षात येण्याची शक्यता पुरुषांपेक्षा स्त्रियांमध्ये जास्त असते, परंतु हवामान आणि कृषी माहितीबद्दल मुख्य माहिती मिळण्याची शक्यता पुरुषांपेक्षा कमी असते ज्यामुळे त्यांना हवामानाच्या चिंतेचे नियोजन करता येईल.
 - कुपोषण:
 - त्यांना लढवणाऱ्या उच्च पातळीचा सामना करावा लागतो आणि त्यांना दीर्घकालीन आजाराची जास्त शक्यता असते.

- भूक आणि कुपोषण निर्मूलनात देशी स्त्रिया महत्वपूर्ण भूमिका बजावतात. परंतु हक्कांची मान्यता आणि वापरातील मर्यादांमुळे अन्नाच्या समन्यायी प्रणालीमध्ये प्रवेश करण्यास त्यांना अडथळा निर्माण झाला आहे.
- स्थलांतर:
 - शहरी संक्रमणाच्या काळात तरुणांमधील स्थलांतराचा आर्थिक भूमिकांच्या लिंगभेदी स्वरूपावर परिणाम झाला आहे.
 - अशा स्थलांतरामुळे अन्न उत्पादनाचे स्थान आणि अन्न वापर यांच्यात वाढती दरी आहे.
 - त्यानंतर आहाराच्या सवयींसह जीवनशैलीत बदल झाला असावा.
- कोविड-१९:
 - संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या २०२० च्या अहवालात असे सूचित करण्यात आले होते की साथीच्या रोगांमुळे महिलांच्या आर्थिक आणि उपजीविकेच्या क्रियाकलापांमध्ये लक्षणीय घट कशी होऊ शकते, दारिद्र्याचे प्रमाण वाढते आणि अन्न असुरक्षितता वाढते.
- अन्न असुरक्षितता:
 - ८२१ दशलक्ष (२०१७ पर्यंत) अन्न असुरक्षित लोकसंख्येत ग्रामीण महिलासर्वाधिक प्रभावित झाल्या.
 - २०१९ पर्यंत तब्बल ३१ आफ्रिकन देश बाह्य अन्नमदतीवर अवलंबून होते.
- प्रपंच जबाबदारी:
 - विकसनशील देशांमधील जवळजवळ निम्म्या कृषी कर्मचार्यांपैकी ग्रामीण स्त्रियांना भेदभावाचा सामना करावा लागतो. त्यांना जमिनीचे हक्क फारच कमी आहेत, त्यांना मालकी मिळविण्यात अडचणी येत आहेत, त्यांना कर्ज उपलब्ध नाही आणि ते बिनपगारी कामात गुंतले आहेत.

- ही कमतरता त्यांच्या आहाराच्या नमुन्यांमध्ये प्रतिबिंबित होते: ते कमीत कमी, शेवटचे आणि कमीत कमी चांगले खातात. संसाधनांवर नियंत्रण ठेवणा-या महिला शेतक-यांमध्ये सामान्यतः चांगल्या दजचे आहार असतात.

▪ सूचना:

- स्वतंत्र महिला गटांची गरज आहे:
 - **उप-सहारा आफ्रिकेच्या ग्रामीण भागातील दिमित्र क्लब** गेल्या दशकभरापासून महिला नेतृत्वाचे चालक आहेत. या गटांमध्ये महिला आणि पुरुषांचा समावेश आहे ज्यांनी कुटुंबे आणि समुदायातील लैंगिक असमानतांवर प्रकाश टाकला.
 - संस्थात्मक वास्तुकला बळकट करण्यासाठी आणि अन्न प्रणालीशी संबंधित निर्णय प्रक्रिया अधिक समावेशक करण्यासाठी संयुक्त राष्ट्रसंघाने राष्ट्रीय तसेच प्रादेशिक स्तरावर अशा अधिक स्वतंत्र, सामाजिक प्रणालीची मागणी केली आहे.
- मूलभूत सेवाउपलब्ध करून देणे:
 - मूलभूत सेवांच्या प्रवेशातील अडथळे दूर करणारी धोरणे स्वीकारावीत, उदाहरणार्थ, अन्न, निवारा आणि आरोग्याचा अधिकार सुनिश्चित करावा, असे आवाहन या प्रणालींना करण्यात आले आहे.
 - या अहवालात जर्मन दुहेरी प्रशिक्षण प्रणालीचे उदाहरण दिले आहे, एक संस्थात्मक पायाभूत सुविधा जी नोक-या आणि चांगल्या उपजीविकेचा मार्ग तयार करते. इच्छुक शेतक-यांना सैद्धांतिक प्रशिक्षण तसेच विशिष्ट कौशल्यांवर अल्पकालीन अभ्यासक्रम प्रदान करून शाळा-आधारित शिक्षण कार्यावर आधारित पध्दतीशी हे एकरूप करते.
- सरकारे आणि व्यवसायांना जबाबदार बनवणे:
 - अन्न प्रणाली कामगार आणि ग्राहकांसाठी विषमता सक्षम आणि वाटवणारी असमान प्रणाली आणि संरचना

मोडीत काढल्या जातात आणि समान उपजीविका सुनिश्चित करण्यासाठी सरकारे, व्यवसाय आणि संस्थांना जबाबदार धरले जाते यावर संयुक्त राष्ट्रांनी भर दिला.

समन्यायी अन्नव्यवस्थेसाठी भारताचे पुढाकार

- वर्ग: लहान आणि सीमांत शेतकरी एफपीओ (शेतकरी उत्पादक संघटना), सहकारी संस्था, बहुतेक विकास कार्यक्रमांमध्ये काम करण्याची क्लस्टर पध्दत.
- वंचित विभाग (कृषी कामगार आणि आदिवासी लोकसंख्या) : कार्यक्रमांमध्ये चांगल्या समावेशासाठी समर्पित अर्थसंकल्प वाटप.
- स्त्री-पुरुष अर्थसंकल्पीकरण , अधिक सहभाग सुनिश्चित करण्यासाठी प्रोत्साहन, महिला सशक्तीकरण परियोजना (मे/ओआरडीची महिला सक्षमीकरण योजना), शेतीसाठी राष्ट्रीय लिंग संसाधन केंद्र.
- अन्न व पोषण सुरक्षा : पीडीएस, वन नेशन वन कार्ड, नॅशनल न्यूट्रिशन मिशन, न्यूट्री धान्यांवर लक्ष केंद्रित करा.

संयुक्त राष्ट्र अन्न प्रणाली शिखर परिषद

- सुमारे:
 - २०३० पर्यंत शाश्वत विकास उद्दिष्टे (एसडीजी) साध्य करण्यासाठी कृती दशकाचा एक भाग म्हणून हे बोलावले जाईल.
 - ही परिषद सर्व १७ एसडीजीवर प्रगती करण्यासाठी धाडसी नवीन कृती सुरू करेल, त्यापैकी प्रत्येक काही प्रमाणात निरोगी, अधिक टिकाऊ आणि न्याय्य अन्न प्रणालीवर अवलंबून आहे.
 - फूड सिस्टिम्स शिखर परिषद सुमारे पाच अक्शन ट्रॅक आयोजित केली जाते.
- अक्शन ट्रॅक्स:
 - सुरक्षित आणि पौष्टिक अन्न.
 - शाश्वत वापराचे नमुने.
 - निसर्ग-सकारात्मक उत्पादन.
 - समन्यायी उपजीविकेची प्रगती करा.

- असुरक्षितता, धक्का आणि तणाव यांना लवचिकता.
- संयुक्त राष्ट्रांच्या अन्न प्रणाली शिखर परिषदेत भारत:
 - संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या अन्नप्रणाली शिखर परिषदेसाठी भारताने स्वेच्छेने, परंतु मर्यादित नाही, कृती ट्रेक ५: संयुक्त राष्ट्रांच्या अन्न प्रणाली शिखर परिषदेसाठी समान उपजीविकेची प्रगती केली आहे.
 - शेती हा राज्य विषय असल्याने राज्य सरकारांनी विशिष्ट उपक्रमांची अंमलबजावणी करणे महत्त्वपूर्ण ठरेल.

the_thinking_tree3
THRIVING FOR SUSTAINABLE FUTURE